

Сijмәт 1 м.
Цена 1 р. 50 к.

Татский язык

МАНУВАХ ДАДАШЕВ

СТИХИ

ДАГГИЗ, МАХАЧ-КАЛА 1936

Тәт с
ДІУ ИЗ ФОНДА РЕДКОЙ И СТАРОЙ
МАНУВАН ДАДАШЕВ

DAGGIZ-1936

ИЗ ФОНДА РЕДКОЙ И СТАРОЙ
КНИГИ

X

Tat
41

ГОТАТ И ИЗОБРАЖАВАЩАТА СЯ
НА ФОНДА НА НАУКАТА И ТЕХНИКАТА

1954

X 1295

УЧЕНА БИБЛИОТЕКА
НА ИСТИНСКИ ИСТОРИК
ИСТИНСКИ ИСТОРИК
НАУКА И ТЕХНИКА

MONUVƏH DADAŞEV

ŞIROHO

DAGGIZ MƏHƏC-QIŁƏ 1936 s.

DY KOQOZ

(Poem)

Əri furmuş nəbirəniyə jədigori
duxdərhoj çofokəşə moh-
luq çuhur—birətho
qurbun ən din
-dohot, ny-
vysdəm
mə i
poemərə.

M. DADAŞEV

NOI0071 74

KOQJOZ PISƏH ƏRI DUSD
XYŞDƏ MOZOLUT

1

Cyklə hisdi tyro ə dəş
 Nyşdym əj xundə,
 Gənə byryt həilhoj kəs
 Ə nuboxundə.

Utoqlərə kəm bu tovuş
 İlovləjuş nəm,
 Təlmidləhoş byryt xomuş
 Əz tərs ən Sənəm¹⁾.

„Əçi hızym zimisduənə?
 —Hov-hov misoxd səg,
 „Əçigəj pul bijor dunə!
 „Jətimcəj kuksəg“.

Bəbəjmuş bu kosibə mərd
 Fəhləj vətəqə,
 Əz pulsyzı dəbu ə dərd
 U hər dəqdəqə.

1) Zən rabı

Nibisdoki ə vaxdju pul
Əri həq rabi,
Dədəj Saroş nibərd ə kul
Nivosdo darbi.

Əz gisnəi byrym ləqər
Mə səgə xuno,
Kuk ən rabiş mono ləqəm
Ryxşərdə xuno.

Səxdə şuşhoj rabi lldod
Əmə mirasi,
Mugufdurum: „omon imdod
Kəmər vaması“.

Əz rabi mə byrym həsi
Əz xunə divri,
Mykyşd mərə-misoxd „hərsi“
Bəbəjmu Məmri.

Mə əz dynjoh vizor byrym
Qulhorə xuno,
Voisdənbu buram myrym
Zijodə xuno.

Səndə şəndym ə sər rabi
Rasi ə şişə,
Dyzdə xuno virixdym rafd
Pəsdə ə vişə.

2

Omo bisdo birənginə
Və gurom-gurom,
Puzmiş soxdho kyhnə dinə
Ə tozə hylom.

Ə həgəi nə bisdo uş
—Rixd ambar xunho,
Əxir-əxir bisdo tovuş
Əj səhm ən xonho.

Əz tovusdə rigaz cyşmə
Lov bisdo dumon,
Hələçigər bisdo dyşmə
Əz tozə dəvron.

Uho soxdyt həməlləho
Ə xumnəj tylki,
„Ursijətə həilləho
Misoxut cylki“.

I cor gofə midoryt vəhz ,
Uho ə numaz...
Çəndək işuş dəbu ə lərz
Əz fəhləj labaz...

Ləhəhoşu hə hərəzobu
Zuhuşu rusmu,
Rabi, hədot ə ərzobu
Ə xudoj asmu.

„Kışd imurə bolşevikho“
—Uho miravysd,
Ə Gyrçiston mənşevikho
Pulə miçavysd.

Tozə dəvron bu ambar səxd
Pulatə xuno,
Hoquj dyşmə kori nisəxd
Ən marə xuno.

Cynki fəhlə zu dirəbu
Zulm ən hoşirə,
Əz u tovnə u birəbu
Ambar həsirəş.

Əri fəhlə gof azadi
Bu syfdə nijət,
Imohojlə çofə zəndi
Şori və qirjət.

3

Puşotə bu kosibjəti
Dərd və qəm kiflət,
U vəxd dəbu dananjəti
Ə səxdə xiflət.

Ocmiş bisdo kura cumho
Ə xori çofə,
Şorly bisdo səs ən simho
O, ty çon sofo!

Şkoləhoj ən yşyqi
Bisdo lap ocuq,
Ə məhnihoj ən əşqlyi
Xund urəş oşuq.

Turoj xudoj Isroilə
Uvəxdı şəndym,
Pərhy padşoh Misraiməş
Zofru fuşəndym.

Parzərə mə myrqə xuno
Rafdym ə şkolə,
Tyş uhərə gyrgə xuno
Biri çənçəllə.

Əjortyni Bisd-şəşym sal
Ə kələ kulub?
Imu nyşdə ə şəv vasal
Xundimho Kolumb?

Jəvoş-jəvoş həmməj kartə
Xutə bisdörim,
Əçəigə kurort Jalta
Və şəhər ən Rim.

Əjortyni u pirə mərd
Ə qədləj knig?
Gufdiriho: „O, Arximəd
Lap kələ fizik“.

Əjortyni əz Moroto
Sərə gyrdho tik,
Pəsdə nyvysdho Nijyton
Və matematik?

Ocmiş bisdo ə puşojmu
Tor buho hylom,
Xundəi bisdo pişəjmu
Ə tozə ilhom.

4

Şkolərə zu varasdəjm
Mə ty nə Komol,
Hə u tytəm imu birəjm
Kynd əz komsomol.

Unço kukhoj tozə nəvlə
Soxdəbyryt gyrd,
U jəşovi kyhnə dəvrə
Əri soxdə xyrd.

Ə sər dəri nazukə şol
Rafdi ə libbəz
Əz u korty byrym dylşor
— Məş nəbyrym pəs.

Savodsyzə kifləthoj tat
Bu ambar torik,
Xutə soxdə ə uho xə
Əz tozə knig.

Varasundi ty ə uho
f̄lol ən hylomə,
Lap əz kyhnə dəvr bəbəho
Tə sovetnomə.

Lap çonlyjə dorə xuno
Vəşəndi ty buj,
Tip-təmizə dylə xuno
Soxdə kortyş bu.

Səxd gyrdəbu kyhnə hədot
Xyşdəre ə dih,
Əj korısomol rafdym xətot
Əjə kələ dih.

Ə kuməgi çəhmətəvoz
Vokurdim şkolə,
Binə zərim kələ kolxoz
—Əj kulak bolə.

Omorəngə mə ə şəhər
Rafdym ə zavod,
Unçoş dorum xubə bəhər
Əj, ty çon ovlod.

Əj hərdyimu u şorə rəh
Nəbu təfihət,
Əz korimus duxdər Sərəh
Vəgyrd nəsihət.

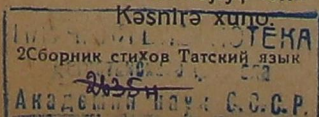
Əz sizdəhi hərməh birəjm
Hərdyjəkimu,
Şirin-şirin sojmiş birəjm
Pəsdə hərdyimu.

Vərfə xuno sipi biri
Əj ty maralmə,
Gylə xuno gəjmiş biri
Məlhəm jarajmə!

U cumhojty midəgəsi
Hətoşə xuno,
Çunməş ə ty mivogosi
Şirişə xuno.

U mujhojty tov-tov mido
Guzgirə xuno,
U lovhojtyş təhli nido

Kəsnirə xuno.

Bovorsox jor şip-şirinbu
Ərimu dynjoh,
Həz misoxdim hərdyləjmu
Əz kovri dərjoh.

Hərdyləjmu tojləj jəki
Murafdim ə boq,
Məhni xundə jəki-jəki
Marafdim ə doq.

Miciri ty unço gylho
Misoxdi dəsde,
Voisdənbu şorbu dylho
Məhniş əj bəsdə.

llovla bu kovrə savzə
Ə hovoş cəşmə,
Bəqho, quşhoş mav-mav miza
Ə jon ən cəşmə.

Mihrəbonity Mozolut
Bu əjmə həziz,
Mugufdiri: „əj mozollu
Dinç-poj çon həzzi!“

Bəxdəvər bu çovonimu
Əj vatan balə,
Həci giroşd çohilimu
Tə həvdəh salə“.

6

Şiniryım mə bədə xəbər
Dəgəsiho dyl,
Lovhojmərə soxdho qəbər
Çəndəkmərə şyl.

Gufdirənyt ədət dorə
Tyrə ə şyvər,
Ə qumorbaz, təmbəl Kola
—Həil ən Xuvər.

Şyvər ən u buho gudəg
I puşoho myrd,
Zuhun ən uş bu lap pəltək
Korhojuş nobud.

Əz zurəvoz u bu miros
—Bəbəşmu Şoul,
Əz dysdoqiş bisdo xilos
U əz hykm ən pul.

Tə işurə həil birə
Soxdyt məsləhət,
Əz gofhoşu dylşor birə
Byryt lap rəhət.

Əgər mərə kuk bisdogə
—Gufdi u Nəhum,
Tyrə duxdər xudo dogə
Əj kuk mixohum.

Pəsdə sərə u gyrd hovo
Və nə bisdo los,
„Jənəbugə oşgunovo
Misoxim miros“.

Uho doryt gof jəkirə
Və soxdyt iqröl,
Nə gyrdəni hic vəkilə
Əri ən i kor.

Imohojlə u zən ən uş
Lap kələ dolol,
Nərafidigə mydy sərkuş
Və nibu hiic lol.

U bəbəjtyş kələ hösüd
Odomi xudo,
Mugujuki: „həil xosi
Cyi durgərdo“.

7

Nə şinoxdə, nə doşdədud
Mydyt ə şyvər,
Əz çəndəkyt məkənyt pusd
Kolə nə Xuvər.

Tərsirənym mə əz çunty
Bovorsox həziz,
Əgər rixdgə hərs əz cumty
Miboşi həçiz.

Ofdorigə ty ə pənçəj
Ən bədə coqol,
Əj rafdəiş ty jor „ə çoj“
Mubu qol-moqol.

Lap nəhlətə cirə xunc
Ty miboşi xyrd,
Ov nə dorə dorə xuno
Ty miboşi xyşg.

Zən-hərysə gyrdənyt səxd
Soxdə qərəvoş,
Dorənyt jor çunəş ə bəxd
Lap jovoş-jovoş.

Zirpoini bəgəm ty məng
Boşi purdali,
Voku cumə və məboş bəng
Korho murdali.

Xundəhojty ə cy mərzy
I kor bisdoki?
Su dəni ty-Şoul lərzy
Rangju bu xoki.

Də nə mundi kyhnə dəvrho
Əj soxdə guçi,
Bovor soxty: jodə bəvrhoş
Nimunt həci.

Puşotəho cumho kurbu
Əz sija pərdə,
Rasdi dynjoh luqond surbu
Əz puşoj bəndə.

Cyşmuniho birit təhno
Əz tərs ən kovxo...
Partijəjmu duzə rəfi no
Əj soxdə qovxo.

Dylpəsojum mə lap əz ty
Zu nyvys hələ,
Ə komsomol di ərzoty
Puzmiş bu bolə.

Əz dərdty mə ruz tə səbəfi
Miboşum dərdly,
Hic ə cihoj hylom təməfi
—Nisoxum odly!

Əj, şəvinə asdarajmə!
Cy gujum ə ty.
Əz dərd nə qəm xəsdəjymmə
Həsrotym əz ty.

Şav toriki, xinikini
Mə nışdəm təhno,
Xəjohojməş əj nikini
Cor kynçməş səhro.

Ə omonym, ə fikiryım
Dylmə nisdi dinq,
Muguigə ə tikinyım
Sərnəş hisdi giç.

Asmurəş mə soxdəngə fəhm
Dirənyım bulut,
Sijəhijü vəngədə səhm
Ə xumnəj golut.

Asdarəhoş pəhni soxdı
Xışdəre əz mə,
„Molox səhroş“ çünə xosdi
—Dərym ə lərz mə.

Ovorəjym, pərgəndəjym
Əz dərdty əj jor,
Əj gufdirə şərməndəjym
—Əjorty məjor.

Qəjqu nisdi donorətgəş
Ə migləjmu paz,
Sərkuşirə zərənytgəş
Gənə səxd poj baz.

Rang sifotmə sijətovi
Kymyrə xuno,
Diririgə nivətovi
—Dusdmərə xuno.

Həmmə korho ə ty bəndi
Əj, ty omonət,
Xosdənigə—çünmə dodı
Ə ty „bəmyrvət“.

Domundəjgəş ə çələ ty
Soxdym tyre məh,
Dənişirəm ə çuhobty
—**Həzizty Pisəh.**

ÇUHOB
ƏZ
MOZOLUT

Myhyçyzi qıvot ən gof
Həzizə dusdmə!
Səxd-məsəi və hisdi sof
Dəgişə pusdmə.

I koqozty soxd mərə gərm
Ə təhər ofdo,
Dylxyrd məboş, nigrym şərm
—Kyhə dəvr ofto.

Moqbulirə vəkə əz dyl
Təlyrə xuno,
Ə pəsojty nisdi bətaqyl
Sojərə xuno.

1

Xəbəərə bərd səxdə kulok
 Ə təhər əvir,
 Çon həzizmə məboş holok!
 Dərd-qəm mubu vir.

Nyvysdənym həl-ovhələ
 Əz sər tə əxir,
 Sijə dylho bisdogəş həl
 Nivorom ə qir.

Rasdirə nə şinirəjty
 Əz sərbotimə,
 Əj, mədədi sinərəşty
 Şirin-şəlbətmə.

Hic nə biri u məsləhət
 Ty nyvysdəjho,
 Və nə birət odi rəhət
 Bəbə-dədəjho.

Nə birəm mə həmcun numgir
 Əj kuk dololci,
 Əri ən u nəbud-xujgir
 Gədəj ən ən folci.

U xəbəərə soxdətho lov
 Ə qəriş ən əl,
 Nigujutki u hisdi xov
 Və bədə həməl.

Sipi nəbu gufrə sər kor
 Vədəşəndət səs:
 „Mərd xudodusd, duxdəriş bor
 Və nidyt ə kəs“

2

Nyşdäbyrym mä ä kücä
 Ə sər ən soku,
 Diränym mä jä zən quçä
 Qjopurä vokurd.

Poeməhoj şohir Puşkin
 Dəbu ä dəsmä,
 Jəgiləjgə „duxdər, guşgi!“
 Gufdiho əz mə.

Sənqə xuno bisdorym lol
 Əz mə gufdiki:
 „Ilcin dəri əz kin dolol
 Korty lap kyki.“

Xubə gofhoj ən qəräci
 Mund rafd niməlit,
 „Əjcy gymi ty xəräci
 Ə təhər məit.“

Bəxdəvərə ruz həminon
 Bisdo əjmə tor,
 Duxdər qunşimu İhənon
 Birəngə dylşor.

Gufdirəngə „ilcin dəri
 Ərity hərməh,
 Binəj hylom ə u vəri
 Cyn lap gərmə məh.“

Gofho gənə tihı bisdo
 Ə təhər voruş,
 Pəsdə duxdər surgum bisdo
 Soxdə vogoruş.

Ilcin, ilcin, əjki, əjki
 — Xəjöl soxdym mə,
 Şəfdi hylom həmməjək i
 Rasi ə dylmə.

Hə uvəxdı ty omori
 Diromo ə jor,
 Muguigə ty domori
 Kəsə xosdəj jor.

Əj ty, dusdmə, jormə Pisəh
 Bovorsox ə mə,
 Əz gurundi vomund muvəh
 Dəşho-pojhojmə.

Qloş-qoboqlı vaxıyşdym mə
Darafd ə xunə,
İlcinə di dy cumhojmə
Vəşəndə gunə.

Mara xuno u qolqoli
Zərə nyşdəbu,
Ə sər xubə, racə xoli
Ən dih hərəbu.

Əz hovoho dylşorişu
Oşgor vədibu,
Və barasi ən korişu
Ə cumho dəbu.

Bijo inço nyş xələfmə
—Gufdi dədəjmu,
Əz racity kyki kəfmə
Şənd gof bəbəjmuş.

U jə bobot bu sərxoşly
Ə korbu zuhuş,
„I duxdərme sija qoşly
Əj kuk mijov xuş.“

Dy əz pəsoj jəki gofho
Ədənbu rixdə,
Ə dylməş mə xosdym lovo
Əri virixdə.

Gof, nə soxdym-gof nə soxdym
Pəsdə hə birdən,
Gufdurmki „nisdymı mə dym
Və nisdym nədan.“

Mərə ə həsb xumnə zərə
Nidanit işmu,
Sər-sifotəş-malad zərə
Nivorov iz.mu.“

Məhtəl mundə əz gofhojmə
İlcin ən doləl,
Nərm-nərm gufdi „ty xələfmə
Hələm hisdi kol.

Həili ty, nədirəj ruz
Xund u məhnirə,
„Əjon şyvar lov mubu tuz,
Soxdə təhdirə.“

Həcu „dylşor“ məhni ilcin
Lov bu ə utoq,
Muguigə „səs byldyrcin
Omo əz sər doq.“

4

Səbəhimyn gyrd əz qulmə
Bəbəjmu Şoul,
Tə nuşundə qylzə xunmə
Əz dəs ən surul.

—Ty xələfmə həil məboş
Sər gyrd u bənd-bənd,
Gofə şinrə ə qəvl dəboş
Vəcə həsylvənd.

Dololə pul-molijuni
Cən gurundity,
Sə hozorlə gofijuni
—Rəh və hərsity.

King gyrdigə ə məş zaral
Ə tylləş hisdi,
İçirə ov də hic maral
Ofdəni nisdi.

Pul birəngə ə jon şyvər
Ruz mivni duxdər,
Ərityşki dyl ən Xuvər
Ədəjə suxdə.

Gofmə ərity qonuni
Tyrorə xuno,
Ə guş nə gyrdə hovuni
Hosirə xuno.

Gof varas ty səxdəməhə
—Gyrdə əz dəs mə,
Vəxyzundə soxd u məhə
Jəvoşləj əz mə.

Mə inçigə varasiryım
Mətləb bəbərə,
Ə sur ən uş xub rasiryım
U ruz. Də mərə.

Pojundəgor hic kəs nibu
Xəjöl soxdym mə,
Ryşymə xun hic xəsd nibu
Ə dorun dylmə.

Əj furuxdə molə xuno
Nəmorəm həsyl,
Ə şyvəriş qulə xuno
Niram—bədhəsyl.

5

Voisdənbu ə bədə rəh
Dəşənyt mərə,
Qjonunhojmu bu sərbərəh
Doşdə sərmərə.

Dyhə səshoş ə qəd ən əl
Nəsoxd hic kori,
Əz səxdı kor xətot Bədəl¹⁾
Soxdym mə şori.

Əz ləqləqi ən qərihoş
Nə morym vizor,
Nəft—spickə—u xərihoş
Nəbu rəh Mozol.

Səxdə pənçəj ən bəbəjmuş
Mərə nə tərsund,
Nifri—ofri ən dədəjmuş
Mərə nə lərzund.

Əri birə qurbun hədot
Ə dylşorə vəxd,
Hisdi kələ—səxdə xəto
Və hisdi bəd-bəxd.

Səhərhorə əj nyvysdə
Mərə nəbu dyl,
Uho həmmə ysd bə ysdə
Bu əncəq əngyl.

U əngyliş səxd—bəsdəi
Ə dorun dy dyl,
Izmu hərdysu xəsdəi
Hisdytgəş dy gyl.

Ommo imu dy gyl—fərzənd
Ən jə dədəim,
Şorirəşki—partijə zənd
Ə u bəsdəim.

Imu xutə birəngə çon
Ə çəng və zəhmət,
Danki hər lyng hisdi nişon
Əri əl—çəhmət.

Unəgyrə jə məh kəmtə
Soxdym mə sabyr,
Qələtihoj ən kiflətə
Əj soxdə qəbyr.

6

Pisəñ həzzi, zu bijo ras
Əz u pələsə,
Mə əntynym,—ty xub varas,
—Dijə təvəsər.

Əri mundə unço təhno
Nisdi əjty rəñ,
Zu bijo ras əz u səhro
Soxum tyrə məñ.

Dijəş cəhtə xub soxim kor
Əj byzyrgə dəvr,
Yşyqə ruz hic nəbu tor
Əz dəshoj ən bəvr.

Çun imurə dim əri xəjr
Korsoxə mohluq,
Nədirətho əz dərdi qəjr
Ə dəvr qəronluq.

Syfdə dəbu ə zir sə vik
Umooqhoj Kavkaz,
Myrdəj ənu əj bolşevik
Şori sad karaz.

Də bijo ras tə vəxd vasal
Tə dor gyl kəndə,
Şori mubu hər sal bə sal
Hə mubu xəndə.

Uvəhdoi ə booqhojmuş
Lov mubu gylho,
Gənə marajm ə dooqhojmuş
Əj şori dylho.

Həilirə əjor gyrdə
Miboşim razi,
Ommo ty tə ruz dəgyrdə
Mijoj mirasi!

Cynki mərə hə tovuşi
Ambar voisdə,
U vəxd mərə qənət quşi
Birə voisdə.

Həttə şişirə lynghojty
Xori şəhərə,
Par zənym mə və dym ə ty
Gyl—nugbəhərə.

Maskov—1934 sal.

KAVKAZ

Mə dirəm şarhorə
Ə dəryoh,
Mə dirəm zyhbərəş
Cənd karaz.
Ommo həci guçly
Ə dynjoh,
Nəbyryt umooqhoj
Ən Kavkaz.

Mə dirəm tovuşi
Ən mənqə,
Mə dirəm təmizə
Çovohil...
Ommo həci ty tov
Dorəngə,
Birəni əz çohilhoş
Çohil.

Mə dirəm xubə vəxd
Hovorə,

Mə dirəm ruzgorəş
Ə vasal.
Ommo həci sofi
Şohvorə,
Hə ədəm dirənym
Sal bə sal.

Mə dirəm boqhorə
Həminon,
Mə xundəm şirorə
Əj Jərdin.
Ommo həci torə
Gyhynom,
Carysdi ə şorə
Gənhidin.

Cynki ty, əj Kavkaz
Də nisdı:
Nə torik, nə jətim,
Nə soil.
Əz u xotur şori
Çymysdi,
Ə dyl kuk,—ə dylmə
—Ən şoir.

Ərity xundənym
Mə məhni,
Ərity nyvysdəm
Mə şiro.
Tyrə unço xumnə
Mə jəhni—

—Zərənym ə dədəj
Ən şirho.

Hər kukty xyşdəre
Vokurdət,
Ə əqyl və hoxmoj
Soveti.
Hər kukty ə mətləb
Voxurdət,
Gisnəi və çəngə
Dirəki.

Hər kynçty əj Kavkaz
Çygcəgyt,
Əz çofoj dylşorə
Balaho.
Dirnosyz gənəki
Ə çəngyt,
Vokunut gufdire
Çələho.

Num ən u qələhoj
Ən ulkə,
Xyrəmi vəngəsde
Ə çunho.
Cynki səs və hərəoj
Gudokə,
Fəhələho fyrsorət
Ə culho.

Umooqhojty Kavkaz
Biroryt,
Əz təkə, duzə rəh
Yşyqi.
Əz soxdə korhoşu
Dylşoryt,
Cyn əz xubə məhni
Oşuqi.

Pusirə, həniyə
Zəmonə,
Ədəyə zərd birə
Və myrdə.
Əçigəy ən u dəvr
Xuşbəxdətə çəhmijət
Vokurdə (nim).

Mə dirəm şarhorə
Ə dəryoh,
Mə dirəm zyhbərəş
Cənd karaz.
Ommo həci guçly
Ə dynjoh,
Nəbyryt umooqhoj
Ən Kavkaz.

Boku—1935 sal.

MAJ MƏ

Kidan cənd hələmhoj azadi
Varafdətgə hyndyr ə i ruz?
Kidan cənd nizəho sad-sadi
Gyrdətgə uhorə ə sər buz?

Kidan cənd syqədə kukhoj zəhmət
Ə qurbun rafdatgə ə i ruz?
Kidan cənd sərvorhoj ən çəhmət
Tululu birətgə ə buruz?

Kidan cənd jətimho-bədbəxdho
Syst-holok birətgə ə i ruz?
Kidan cənd dədəjhoj bivəxdho
Mundətgə ə bəd ruz, ə qut ruz?

Kidan cənd jəsirhoj kapital
Şəndətgə şuorə ə i ruz?
"Guşvənit səhibhoj ən midal
Əz təhli nigirim sərə quz!

Gyrdəgor hələmə səxd ə dəş
Ofdogəş əz guniləy dyşmə,
Hələmki nimunu hic bəjkəs,
U diyəş tov mydy cyn cyşmə.

Imburuziş vişə nə kuca
Pur mubu əz fəhlə və rançbər,
Hələmhoş ə təhər komonca
Muxunut marş dərdə əj Gitler“.

I gofhoj fəhləhoj ən mizrəh,
Məhərov, ən sofun, dorumi,
Ə cənd çirə zuhun ə hər rəh
Ərimu fyrsorə şolumi.

Cynki ty, əj majmə çəsdəni
Ə təhər asdara və ataş,
Ə sər dyl dyşmənhə bəsdəni
Ty dərdə, hılətə cyn sataş.

Tyni u nuşunəy xilosi
Əj həmmə bimsyə fərzəndho,
Ty hişdəy ərimu mirosi—
Qıvotə—dyşməərə lərzəndho.

Tyni u dorəjho əşq-əhəvəs
Imurə ə sər doq çilidi,
Ty dorəj imurə sof-nəfəs,
Ə hər kor çyrhətə imidi.

Həçdəh sal hələmty ə imu
Ə xyşdə pucundi ulkərə,
Əz çofoj aslanho xorimu
Danysməndly soxdı nykərə.

Hoqujə ovholət çoforə
Ə unçoş misoxi ty şəlbət,
Ruz bə ruz uş mydy soforə
Ə təhər ən vasal insonət¹⁾

1935 sal

1) СССР

KOŞDƏ TUMTY MOROV

Əri h. S. KIROV

Poisd əz kor müvəh,
Burri raghoj ən dyl
Sim ən tara xunio.
Moqbul boş Monuvəh!
Paçi rafd odə gyl
Syst-quivotə xuno.

Guniləj ən dyşmə,
Tikələj qurquşu
Vəgyrd—bərd zib—zyndə.
Xiniki sər cyşmə,
Ommo gərmi quşu
Cyn tovusdə zindon.

Myrdəjty gurundi,
Cyn doqho—dərəho
Əj, ucitil—sərvor!
Dylhorə şuhundi
Cyn vəlgho ə dorho,
Əz səxdi ən şöhvor.

Bəhərhojty Kirov!
Həzizə kuk çofə,
Vədinyt ə vatan.
Koşdə tumty morov
Bul—bulində sofo
Ə viləjət vasal.

Si salə sypərdəj
Ty Sergej Mironic!
Əri əl
Dobuho ə zir vik.
Numtyrə nə dəjdəj,
U əz jor nirav hic
Cyn səxdə,
Ohunə bolşevik.

Maskov—3-1-35 sal

VASAL KOLXOZI

Şinovit! Şinovit səsmərə
Biorho əz məjduj kolxozho,
Ərişmu tiç soxdəm qələmə
Çofokəş əz front sovxozho.

Vasalty sər gyrdi
Dir məsox,
Hozur sox karasdi
Ruzirə,

Əşqtyrə nohoqi
Həl məsox,
Kura sox koşdəi
Tumirə.

Hər tumty ə xori daravho
Əz tikəj syrx—nyqrə zijodi,
Hər symbyl əz xori vorovho
Ə dyşmə ambara qəzobi.

Molqərə syroi birəni
—İçirə bijo bu həvəsty,
Ruz bə ruz puşovə rafdəni
Miboşut subuti fikirty.

Fəhmlyboş
Poç—picək nədənyt
Ocuq—sox cumtyrə kolxozi,
Kulakho və jodho pəñninyt
Ə zir bəl zir dymuj nəxohi.

Məguit nədəryt gufdirə
Əqədyt əzuni nəxohho,
Ruz bə ruz əz zirho gəzirə
Puc birə çofəşmu kolxozho.

Guşvəni! vasalty omori
Təmiz sox əz oloq boqhorə,
Hozur boş! Hozur boş kolxozi
Əj dorə təmbihi jodhorə.

Jərəqty guçlyjə jərəqi
Ambaryt gufdirə çərgəjty,
Hic nirav çofojty nəhoqi
Hykymət kuməgi ərity.

1983 sal.

DUXDƏR MIZROH.

Ə sər sənq,
Ə qiroq ən dərjoh,
Şiniry m ovozəj səs tyrə,
Ryhmə rafd çon xəhər
Soxdym oh,
Bəjxəbər dirəngə şərmtyrə.

Nazukə, təmizə urəgty
Həl bisdo bəd-hovo ə xori,
Gyzələ, sijəhə qoşhojty
Dulluni,
Oxmuri
Tə hōni.

Əjori ty ə sər
Ən kyrsi
Ə şkolə nyşdəngə
Əj xyndə,
U kələ zən Şəhri
Vamasi,

Dirəngə əşqtyrə
Ə xundə.

Gozili ən qəri-nənəho
Buho nyşd ə çunty
Çon qəbəj,
Gozili fitnoho, bəxilho
Pojudut əşqtyrə
Də hic qəj?

Əz əvvəl hərəkət
Dədəjbu
Əj dorə ə şyvər
Məlkərə,
Qəsdijü ə pəsoj
Ən nəvə... pidərbu
Zu əz sər əj soxdə
jəzuqə balarə.

Dədəiş zurbojə xudodud,
hədotgir,
Zu ofd sər „xilosi“ xyşdərə.
„Oj Şəhri! Oj Şəhri!
Bijo gi
Həzizə, gyzələ Məlkərə.

Hələ ty çovonlə əz hymyr
Kəşiri səhərhoj
Xunərə,
Hələ ty imdodly əz hylom,
Diriri nəhoqi
Şyvərə.

Sizdəhl bəqəj ty
Nəbiri,
Rafdəngə ə xunəj
Ən Şəhri,
Əz cum hərs ruxundə
Gufdirri:
„Əj şori,
xyrəmi,
əxiri“

Buxovu bəsdəmo
Ə pojho-dəshojty,
Kəşiri hiçroni
Çon xəhər,
Əz jəlo u Şəhri,
Əz jəlo Şyvərti
Syst-çuvot lap soxdyt
Vənyşdə ə kəmər.

Əçigəj şkolə şixsələh
Diriri,
Dərdlyjə, jəzuqə
Gəgəjmə,
Əçigəj ən gəşdho
Hərməhiho,
Ə xunə dəmundi
Gyzələ, şirina
Qləbəjmə.

Hə ə çəng, ə hərəj
Dəmundə,

Murafdi ə xunəj ən dədəj,
Ə kucə.
Mogoşdi mijomo gənə
Ty ə xunə,
Muxurdi-mynyşdi
Dyl tyrə.
Vojgəlyş bisdori suxundə
Xyşdərə.
Əz dəs ki?

Ən qəri,
Qələpə-dyl
Ən fitno,
Ən hilla.

Əgər ty zəhmətəş
Dirəjgə,
Moqbuli məkəş ty
Çon gəgəj,
Əgər ty dədəj dy
Balahoş hisdigə,
Çon-vizor məboş ty
Çon qəqəj.

Nohəq nisd musalat
Soveti,
Dərvozəj yşyqi vokurdho,
Nohəq nisd qələxəndju
Pulati,
Mazələj rabiho,
Jodhorə cəx soxdho.

Duzə rəh vokurdə
Omori,
Əj həmmə pəs mundə
Millaəho
Dəniş ty, İshoqəş
Xəbəri,
Əz politmilləti
Sovetho.

Qələqəjmə! Əxiri ən şori,
Xyrəmi mibisdo,
Mumundgə həkymi
Ən xonho və bəgho.
Çəldlyboş, bura ty
Əj xundə,
Əj hoxmo və ədyəl
Vəgyrdə.

Məguki, mə səhib
Ən jə çyfd balajym.
Də əz mə ci nibu
Gufdirə.
Gəgəjmə! Mə ə ty omonym
Varas ty məhənoj
Ən gofhoj birorə.

Fevral—1938 sal.

ŞƏHMƏLƏJ OKTJABR

Şəhmələ dəgəsi,
Şəhmələ löv bisdo,
Şəhmələ səxd rasi
Dyşmənhə xyrd bisdo.

Həkymət
Hovojə xurhorə
Nisd soxdəj,
Qjirmizinə Oktjabr!

Qələcəj
Çobordə çoforə
Bylynd soxdəj,
Hyztəlyjə Oktjabr!

Moqbulə
Dylhorə
Şor soxdəj,
Qjirmizinə Oktjabr!

Xəsdəjə
Qulhora
Əşq dorəj,
Hyzətlyjə |Oktjabr!

Hətoş!
Çurkumhojty
Lov birəj
Zijod soxd əlov,

Ə birəhmirəvoz
Rafd,
Ə şəşym
Bəxş hylom.

Ləhbət!
Əz Leningrad
Tə Maskov,
Əz Stalingrad
Tə Tambov,

Əz Tiflis
Tə Taşkent,
Ocmiş bisdo,
Rigazhoj sovet.

Çobordlyni numty,
Çovohilli həsylty,
Qjirmizinə Oktjabr!

Hyrmətlyni ty,
Pulati qəlxənd ty
Hyzətlyjə Oktjabr!

Səhmələ dəgəsi,
Səhmələ lov bisdo,
Şəhmələ səxd sasi
Xunxurho qarq bisdo.

Pəzdəh sal
Vokurdəj ləhərə,
Pəzdəh sal
Cumhorə vokurdəj,

Pəzdəh sal
Əşq dorəj çunhorə,
Pəzdəh sal
Dəğişi vəngəsdəj

Lov soxdəj
Luqondi xörirə,
Vokurdəj
Məhdonhoj şorirə.

Nisd soxdəj
Ty imid dyşməmə,
Vəbərđəj zəvəro çoforə.

Bylynd məgirim
Hələm tyə
Qjirmizinə Oktjabr!

Ə jor migirim
Numtyrə,
Hyzətlyjə Oktjabr!

1932 sal

JƏRƏŲI ZULMATI

„Din-dohot tirjəki əri mohluq“
K. MARKS

Cənd hozor salhoi
Dəhişdi
Insonə ə quli
Tə myrdə,
Hofd-qədə ərəqə
Ruxundi
Mihidhoj dinirə.
Əj gyrdə.

Ə misri cənd fəndho
Burmundə
Mişini dərjohə
Xyşg soxdho?
Əz asmu monobə
Ruxundə
Ə sinəj mohluqə
Ovurdho?

Hilm imu ocuq soxd
Mişirə
Vəkəndho liqobə
Əz sifot,
Çofokəş şinox ty
Orurə
Tə honi ə zir zulm
Dəhişdət.

Vəsijət Mişirə
Ty gyrdə
Domundəj həmmişə
Ə tənği,
Əxiri qəçqurə
Furuxdə
Vosdorəj gərəki
Qjoqoli.

Əj kini mihidho
Çofokəş?
Əj hoşır nən rabi
Nisdimi?
Əz rançty pur soxdət
Kyfhorəş
Ə işmu qəzobi
Nisdimi?

Hə əz sər din-dohot
Səhmundi
Qlədərsyz pısd tyrə
Vəkəndə,

Ә қули жәрәқлы
 Појунди
Ә рәһһој қәләти
 Дәбәрдә.

Varasit qəzobi
 Dohotə,
Vəkənit əngylə
 Cumhorə,
Şinoxit dyşmənhöj
 Imurə
Lov soxit lulahöj
 Marhorə.

1983 s. Dərbənd.

BYZYRGƏ XƏJOLSOX

(Əri K. Marks)

„Proletarhöj hämməj hylom, iək boşiti“

K. MARKS VƏ F. ƏNGELS.

I pənc gof gurguri
 Vəngəsdi
Ә hämmə viləjəthöj
 Hylom,
I pənc gof rəhhorə
 Vokurdi
Dəşəndə hilm tyrə
 Ə ilhom.
Ә təhər zimilərz
 Lərzuridi
Dyşməərə əqylty
 Və hilmty,
Ә işu ut-olov
 Vəngəsdi
Hər tikəj zurbojə
 Hoxmojty.

Pəhnikijə surhoj
Hoşirə
Lov soxdə burmundəj
Ə inson,
Dərdəçər soxdəj ty
İşurə
Dorə ty jərəçə
Ə Levinson. ¹⁾

Hərəkət dyşməi
Carunyt
Hilm tyrə əri xəjr
Kyf işu,
Fəhləho təmbihi
Dorənyt
Vəgyrdə „Kapitalə“ ²⁾
Ərişu.

Zəvəro vəbərdə
Hilm tyrə
Ə şəşym bəş bisdo
Dəğişi,
Ə dylho dəbərdə
Numtyrə
Mətləbho bisdoryt
Vərzyşi.

1) Levinson-igidə rəhbərci qirmizlə partizanhoi,
kəmirəki burmundəni ə roman xyşdə „Rəzgrom“
nyvysdəçər proletari h. Fadejev.

2) „Kapital“-byzyrgə çofoj byzyrgə Marksı.

Myrdəjgəş

Zindəi

Fərmujty,

Ə imu

Çjərori

Nijətty.

1933 sal-Dərbənd.

Vəlg

Dy koqoz (Poem)	əz 9 tə	42
Koqoz Pisəh əri dusd xışdə Mozolut		9
Çuhob əz Mozolut		29
Kavkaz		43
Maj mə		47
Koşdə tumty morov (Əri S. Kirov)		50
Vasal kolxozi		52
Duxdər Mizroh		54
Şəhmələj Oktjabr		59
Jərəq zulməti		62
Byzyrgə xəjolsəx		65

Татский язык

Redaktor Jə. MƏTATOV
Tex. redaktor M. XANUKAJEV

Редактор: Е. МЯТАТОВ
Тех. редактор: М. ХАНУКАЕВ

Славо в проиэв, 8-II-36 г. подписано к печати-5-III 36 г.
Иэл № 27. Даглит № 195. Зак. № 17. Формат
Бум. 72X105 1/32. Бум. л. 1 1/16. Об'ем. 2 1/4 п. л. в 1 п. л. 31.200 зн.
г. М-Кала Тип. ДПТ. № 1 им. С. М. КИРОВА, Тираж 1000